

Nr 108.

Av herr **Branting**, om pension åt chauffören J. O. Sjölund's änka.

Sedan Norge i april 1940 invaderats av tyska trupper och sjökriget intensifierats, befann sig vårt land praktiskt taget avspärrat från väster, vilket givetvis gjorde sig kännbart i fråga om gods- och persontrafiken. Under dessa förhållanden kom den finska hamnen Petsamo vid Norra Ishavet att få stor betydelse också för vårt land. Det improviserades en förbindelse medelst lastbilstrafik på vägarna mellan Haparanda eller Karungi och Petsamo. Vägarna genom ödemarkerna i Nordfinland synes icke ha varit förstklassiga, och färderna den långa sträckan utan mellanstationer under de svåraste klimatiska förhållanden framhölls av pressen med rätta som duktiga prestationer, värda allt erkännande. Att denna trafiks upprätthållande under omständigheterna var av betydande intresse och värde för vårt land liksom för Finland och alltjämt delvis för Norge torde av ingen förnekas.

Bland svenskar, som var verksamma i nu ifrågavarande trafik, var chauffören Jonas Oskar Sjölund från Åsele, född 1885. Han körde tillsammans med en sin son.

Natten mellan den 21 och den 22 januari 1941 inträffade en trafikolycka under Sjölund's färd genom byn Tovinen i Sodankylä socken, Finland, i det att bilen körde ned i en s. k. vägtrumma, som nyligen grävts i vägen. Härvid dödades Jonas Oskar Sjölund; sonen skadades så svårt att han måste transporteras till sjukhuset i Rovaniemi. Enligt protokoll från en nästa dag företagen polisutredning hade vägarbeten pågått; den för trafiken farliga passagen hade vanligen avspärrats med en bom. På kvällen den 21 januari hade emellertid denna bom tillfälligtvis borttagits, varefter vägarbetarna glömt att ställa tillbaka den. Icke heller hade några varningslykter blivit uppsatta, ehuru dylika hade anskaffats för ändamålet. Bilen hade tydligen under nattmörkret kört rätt ned i vägtrumman.

Vållandet till olyckan syntes sålunda kunna läggas någon eller några av de finska vägarbetarna till last.

Fråga uppstod om ersättning till Jonas Oskar Sjölund's efterlämnade änka Anly Katarina Viktoria Sjölund, Åsele, på så sätt att hon hos riks-försäkringsanstalten anmälde olycksfallet och ansökte om änkepension enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Genom beslut den 6 juni 1941 förklarade emellertid riks-försäkringsanstalten, att då Jonas Oskar

Sjölund med avseende å det arbete, i vilket olycksfallet inträffat, icke vore att anse såsom arbetare enligt olycksfallsförsäkringslagen, ersättning i anledning av olycksfallet icke skulle utgivas av anstalten. Efter besvär hos försäkringsrådet återförvisades ärendet för förnyad utredning. Härefter kom anstalten till samma resultat som förut. Försäkringsrådet fann, i anledning av Anly Sjölunds besvär, genom utslag den 10 oktober 1941 icke skäl göra ändring i riksförsäkringsanstaltens beslut.

Särskild skadeståndstalan vid domstol mot vederbörande finska vägarbetare bedömdes av olika skäl som lönlös.

Det utreddes att den lastbil, som den förolyckade kört (en Volvo AC 2042) hade "förhyrts", d. v. s. inköpts på avbetalning av sonen Mats Bertil Sjölund, men sedermera inregistrerats på Anly Sjölund. Vid den tid Mats Bertil Sjölund — vilken för övrigt saknat trafik kort — inköpt lastbilen hade makarna Sjölund befunnit sig i konkurs, men denna torde sedermera ha avslutats för hustruns del.

Den ifrågavarande trafiken till och från Petsamo, som ju ägde rum helt över finskt territorium, stod under organisatoriskt överinseende av den finska föreningen "Lastbilcentralernas riksförbund, förening u. p. a." och bedrevs givetvis med de finska länsmyndigheternas vetskap och tillstånd. Organisationen kunde likväl icke anses såsom arbetsgivare i förhållande till Sjölund. Såsom förut nämnts ansågs han av de svenska försäkringsmyndigheterna icke som "arbetare" enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Änkan blev efter mannens död utan all ersättning med undantag för några smärre belopp, utgörande vissa kostnader för transport och reparation av bilen, vilka utgick till följd av en vagnförsäkring, tagen av Lastbilcentralernas riksförbund. Organisationen ersatte även en del av kostnaderna i sammanhang med Jonas Sjölunds begravning.

Ur juridisk synpunkt göres icke gällande annat än att försäkringsmyndigheternas ståndpunktstagande till ersättningsfrågan varit oangriplig. Det kan måhända sägas, att den finska trafikföreningen borde bättre ha ordnat med försäkringsskydd för de chaufförer, som uppehöll den av föreningen ordnade trafiken. Krigsförhållandena synes emellertid ha föranlett, att petsamotrafiken ur organisatorisk synpunkt fick en provisorisk karaktär. Om de finska myndigheterna formellt gav Lastbilcentralernas riksförbund eller de enskilda chaufförerna rättighet att bedriva länstrafik har ej blivit uttrönt.

Efter mannens död har änkan befunnit sig i ytterst knappa ekonomiska omständigheter. Såsom nämnts hade makarna Sjölund före olycksfallet befunnit sig i konkurstillstånd, och några nämnvärda tillgångar efter mannen fanns icke i boet. Änkan är nu fattig.

Med hänsyn till *att* petsamotrafiken ur allmänna synpunkter var gagnelig, *att* underlåtenheten att ordna försäkringsskydd för de enskilda chaufförerna i denna trafik icke skäligen kan läggas dem till last — de hade dock skäl att förutsätta, att förutnämnda trafikförening tecknat försäkring inte

bara för vagnarna utan även för dem — *samt att* själva olyckshändelsen den 21—22 januari uppenbarligen icke kunde tillskrivas Jonas Oskar Sjö-
lunds oförsiktighet, vågar jag göra gällande att skälighetshänsyn talar för
att den medellösa änkan efter chauffören Sjölund hålles skadeslös genom
ersättning av allmänna medel så som om lagen om olycksfall i arbete varit
gällande för hennes man.

Jag hemställer vördsamt att till vederbörande utskott få ingiva komplet-
terande och bestyrkande handlingar.

Med åberopande av vad sålunda anförts yrkas,

att riksdagen, med hänsyn till de särskilda omständighe-
terna, måtte besluta, att ersättning i form av pension skall
utgå till änkan Anly Katarina Viktoria Sjölund, Åsele, be-
räknad enligt olycksfallsförsäkringslagen, eller med belopp
som eljest må prövas skäligt.

Stockholm den 26 januari 1954.

Georg Branting.
